

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobkyně: **JUDr. J. H.,** proti žalovanému: **Zeměměřický a katastrální inspektorát v Praze,** sídlem Pod Sídlištěm 1800/9, Praha 8, ve věci žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 14. 11. 2016, č. j. ZKI PR-O-102/905/2016-6, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 7. 2017, č. j. 6A 252/2016 – 40,

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalovanému se nepřiznává náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Rozhodnutí městského soudu

[1] Usnesením ze dne 14. 7. 2017, č. j. 6A 252/2016 – 40, Městský soud v Praze nepřiznal žalobkyni osvobození od soudních poplatků v řízení o žalobě, kterou se žalobkyně domáhá přezkoumání a zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí žalovaného, kterým bylo zamítnuto její odvolání a potvrzeno rozhodnutí Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu ze dne 21. 9. 2016, č. j. OR-40/2016-101.

[2] Městský soud v odůvodnění napadeného usnesení nejprve zrekapituloval dosavadní průběh dané věci, když nebylo již jeho dřívějším usnesením ze dne 21. 4. 2017, č. j. 6 A 252/2016 – 23, žalobkyni přiznáno osvobození od soudních poplatků. Důvodem pro toto rozhodnutí byla skutečnost, že žalobkyně neprokázala, že jsou v jejím případě

dány podmínky pro postup podle § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."), tedy pro částečné či plné osvobození od soudních poplatků, jelikož svoji žádost neodůvodnila a nereagovala ani na následnou výzvu soudu. Kasační stížnost žalobkyně proti tomuto usnesení pak byla odmítnuta usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2017, č. j. 5 As 141/2017 – 12, pro opožděnost. Dne 8. 6. 2017 podala žalobkyně opakovanou žádost o osvobození od soudních poplatků, přičemž v této žádosti uvedla, že z důvodu změny poměrů nemůže bez své viny zaplatit soudní poplatek za žalobu, neboť je u ní prováděna exekuce srážkami ze mzdy a v důsledku neosvobození od soudního poplatku by jí mohla vzniknout závažná újma nezákonným prodejem nemovitých věcí. Následně městský soud poukázal na dikci § 36 odst. 3 s. ř. s., z níž vyplývá, že účastník řízení musí nedostatek prostředků sám doložit. Ve světle judikatury Nejvyššího správního soudu poté městský soud konstatoval, že pokud účastník řízení shora uvedenou povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje. Role soudu ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s. je především v tom, že porovnává na jedné straně výdělkové a další majetkové a sociální poměry účastníka řízení, včetně možnosti opatření si potřebných prostředků, na druhé straně pak výši soudního poplatku se zřetelem na případné další náklady spojené s předmětným řízením před soudem či povahu věci samé. Žalobkyně, kterou stíhá povinnost doložit nedostatek prostředků, však v nyní projednávané věci hodnověrným způsobem neprokázala, že jsou v jejím případě dány podmínky pro postup ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s. Tvrzení uvedená v opakované žádosti o osvobození od soudních poplatků totiž žalobkyně nikterak nedoložila a na výzvu soudu k doložení jejích osobních majetkových a výdělkových poměrů, která jí byla doručena dne 30. 3. 2017, nereagovala. Za takové situace tedy sama žalobkyně znemožnila městskému soudu posoudit tvrzenou změnu poměrů a porovnat výdělkové a další majetkové a sociální poměry k výši soudního poplatku rozhodné pro závěr o možnosti přiznání osvobození od soudních poplatků či nikoliv. Městský soud proto zamítl i její opakovanou žádost o osvobození od soudních poplatků.

II. Kasační stížnost žalobkyně

[3] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka") proti tomuto usnesení podala v zákonné lhůtě kasační stížnost opřenou o § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[4] V kasační stížnosti stěžovatelka uvedla, že je městskému soudu známa skutečnost, že u ní existuje překážka trvalejší povahy, neboť je dlouhodobě nemocná (městský soud vede řízení týkající se přiznání invalidního důchodu stěžovatelky). Soudní poplatek však nemůže zaplatit i z důvodu toho, že má od *„exekutorů obstavený majetek, který nemůže prodat*", přičemž jsou u ní prováděny též "*srážky ze mzdy, kdy nedosahuje ani základní nezabavitelné částky*". Z těchto důvodů tedy měla být městským soudem od soudních poplatků osvobozena. Stěžovatelka navíc konstatovala, že *„dalším důvodem zjevné nezákonnosti rozhodnutí městského soudu o zastavení řízení je ta skutečnost, že soud nerozhodl ve smyslu ust. § 73 odst. 4 o návrhu na odkladný účinek žaloby, a to bez zbytečného odkladu.... Z důvodu nezákonného postupu soudu a nevydání rozhodnutí o odkladném účinku již byla nařízena exekuce na můj majetek, a v důsledku včasného nerozhodnutí soudu o nezákonném postupu žalované i nařízena dražba na nemovité věci, čímž hrozí vznik závažné újmy nejen mě, ale i třetím osobám.*" Závěr městského soudu plynoucí z napadeného usnesení tak stěžovatelka shledala zcela nesprávným.

[5] Nesprávný je podle stěžovatelky rovněž právní názor městského soudu, že v daném případě neprokázala splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků, *„a že pokud toto účastník řízení neprokáže, soud z úřední povinnosti toto sám nezjišťuje. Skutečnost o mých majetkových poměrech je soudu zcela známa, neboť sám uvádí v odůvodněních jiných rozhodnutí, že jsem účastníkem mnohých řízení, v nichž žádám o osvobození od soudních poplatků, pokud vystupuji jako žalobkyně, nebo jsem v pozici žalované.“*

[6] Ze všech shora uvedených důvodů stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnila stěžovatelka v podané kasační stížnosti, a přitom neshledal vady uvedené v odstavci 4, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[8] Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, ani na povinném zastoupení advokátem, neboť rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, vyslovil, že *„[v] případě rozhodování krajského soudu o žádosti o osvobození od soudního poplatku a o návrhu na ustanovení zástupce (ale i o jiných procesních návrzích) totiž považuje* [pozn. Nejvyšší správní soud] *za nejpodstatnější, že se jedná pouze o úkony učiněné v probíhajícím řízení o žalobě, které slouží k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného průběhu. Řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutím soudu o těchto návrzích nevybočuje z vymezeného rámce, jeho výsledkem není nic jiného než jen konečné rozhodnutí o procesní otázce podstatné pro žalobní řízení, jež před krajským soudem i v době rozhodování Nejvyššího správního soudu stále běží. Jestliže je tedy poplatková povinnost spojena s řízením o žalobě, v jehož rámci rozhoduje Nejvyšší správní soud o „procesní“ kasační stížnosti, nevzniká podáním takové kasační stížnosti stěžovateli nová poplatková povinnost, neboť za řízení ve věci je již zaplaceno (případně se tato otázka řeší).* (...) *Výše uvedené závěry se pak promítají i do úvah o povinném zastoupení stěžovatele. Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.“*

[9] V této souvislosti Nejvyšší správní soud dodává, že podaná kasační stížnost splňuje předepsané náležitosti a lze z ní jednoznačně seznat, z jakého důvodu stěžovatelka považuje napadené usnesení městského soudu za nezákonné. V předmětné věci jde o posouzení, zda stěžovatelka v řízení o žalobě prokázala splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků, a tudíž se jedná o právně nikoliv složitou otázku. Pro dané řízení o kasační stížnosti tak není nezbytně třeba trvat na zastoupení stěžovatelky advokátem (§ 105 odst. 2, část věty za středníkem s. ř. s.), neboť nedostatek zastoupení jí v tomto případě nebrání v přístupu k soudu. Navíc – toto Nejvyšší správní soud dodává jen na okraj - stěžovatelka sama se označuje za nositelku akademického titulu JUDr., takže by případně u ní ani nebylo důvodu zastoupení advokátem požadovat, jelikož splňuje podmínku

vysokoškolského právnického vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie, ve smyslu § 105 odst. 2, části věty za středníkem s. ř. s.

[10] Účelem osvobození od soudních poplatků je ochrana účastníka, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“).

[11] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. pokud účastník doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pak pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody.

[12] Úprava poplatkové povinnosti, resp. osvobození od ní, v zákoně o soudních poplatcích představuje jednu ze základních součástí práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Je proto nutné vždy pečlivě zkoumat, zda jsou pro osvobození od soudních poplatků splněny zákonné podmínky. Je to přitom právě účastník řízení, kdo musí uvést skutečnosti, které jeho osvobození od soudních poplatků odůvodňují. Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil závěr, že *„povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.“* Obdobný právní názor vyslovil Nejvyšší správní soud např. i v rozsudku ze dne 3. 8. 2011, č. j. 2 Afs 36/2011 – 81. Soud tedy z vlastní iniciativy nezjišťuje podrobnosti o majetkových poměrech účastníka řízení, ale pouze hodnotí informace, které mu účastník řízení sdělí. V rozsudku ze dne 24. 4. 2015, č. j. 2 As 67/2015 – 26, v bodu 12, k tomu Nejvyšší správní soud uvedl: *„Soud proto musí věcně posoudit vše, co mu žadatel předloží k prokázání svých osobních a majetkových poměrů. Přitom mu nic nebrání akceptovat i žadatelem předložená sdělení, potvrzení či prohlášení, vytvářejí-li dostatečný podklad k posouzení celkové osobní a majetkové situace žadatele, a to včetně tvrzení negativních (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2006, č. j. 3 Azs 35/2006 - 104). Pokud by se soud s tvrzeními a předloženými listinami nevypořádal, bylo by jeho usnesení nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2012, č. j. 1 Aps 2/2012 - 11).“*

[13] V daném případě ze soudního spisu vyplynulo, že stěžovatelka nezaplatila soudní poplatek společně s podáním správní žaloby. Stěžovatelka proto byla usnesením městského soudu ze dne 7. 2. 2017, č. j. 6A 252/2016 – 12, vyzvána k jeho zaplacení a zároveň byla poučena o následcích nesplnění této výzvy. Podáním ze dne 2. 3. 2017 stěžovatelka požádala o osvobození od soudního poplatku. Městský soud k této žádosti stěžovatelce zaslal formulář *„Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků“*, přičemž ji současně vyzval, aby jej řádně vyplněný zaslala soudu zpět ve lhůtě 10 dnů ode dne jeho doručení, a to včetně dokumentů, jež by dokládaly jí tvrzené skutečnosti. Stěžovatelce byla tato výzva doručena dne 30. 3. 2017. Lhůta pro zaslání vyplněného formuláře zpět soudu však uplynula dne 10. 4. 2017 marně, neboť stěžovatelka na danou výzvu nereagovala. Městský soud tedy usnesením ze dne 21. 4. 2017,

č. j. 6A 252/2016 – 23, stěžovatelce osvobození od soudního poplatku nepřiznal, když ta neprokázala, že jsou v jejím případě dány podmínky pro postup podle § 36 odst. 3 s. ř. s. Následně městský soud usnesením ze dne 16. 5. 2017, č. j. 6A 252/2016 – 27, stěžovatelku opětovně vyzval k zaplacení soudního poplatku. Na tento postup stěžovatelka reagovala dne 22. 5. 2017 podáním kasační stížnosti proti usnesení městského soudu o nepřiznání osvobození od soudního poplatku. Dne 8. 6. 2017 opětovně zažádala o osvobození od soudního poplatku. Kasační stížnost stěžovatelky proti usnesení městského soudu o neosvobození od soudního poplatku byla usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2017, č. j. 5 As 141/2017 – 12, odmítnuta pro opožděnost. Městský soud poté stěžovatelce osvobození od soudních poplatků znovu nepřiznal nyní napadeným usnesením, a tuto opětovně vyzval k jeho zaplacení usnesením ze dne 8. 8. 2017.

[14] Ve světle shora odkazované judikatury tak Nejvyšší správní soud konstatuje, že základní podmínku pro osvobození od soudních poplatků, tj. povinnost žadatele doložit, že nemá dostatečné prostředky, stěžovatelka v průběhu celého řízení před městským soudem nesplnila, když v tomto ohledu zůstala i přes opakované výzvy soudu zcela pasivní a nepředložila žádné doklady svědčící o její špatné finanční situaci. Nutno doplnit, že stěžovatelka ani ve své opakované žádosti ze dne 8. 6. 2017 žádné nové relevantní důvody neuvedla, když pouze obecně tvrdila, že *„[z] důvodu změny poměrů nemůže bez své viny SOP za žalobu ve stanovené lhůtě zaplatit, neboť jsou jí prováděny exekuce srážkami ze mzdy ....“* Stěžovatelka pak zejména nezaslala příslušné podklady, přesto, že byla v daném řízení městským soudem několikrát poučena o svém břemenu tvrzení i důkazním břemenu. K tomu Nejvyšší správní soud dále upozorňuje na skutečnost, že se již dříve vyjádřil k opakovaným žádostem o osvobození od soudního poplatku tak, že *„[o] opakované žádosti o osvobození od soudního poplatku v rámci jednoho řízení je soud povinen rozhodnout jen v případě, že tato žádost obsahuje nové, dříve neuplatněné skutečnosti, zejména došlo-li ke změně poměrů účastníka řízení“* (srov. rozsudky ze dne 17. 6. 2008, č. j. 4 Ans 5/2008 – 65, a ze dne 9. 12. 2015, č. j. 2 Afs 267/2015 - 33). Městský soud tudíž rozhodl správně, pokud stěžovatelce osvobození od soudních poplatků za daných okolností nepřiznal.

[15] Návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud nezabýval, protože rozhodl bez odkladu o samotné kasační stížnosti, a otázka odkladného účinku se tak stala bezpředmětnou.

IV. Závěr a náklady řízení

[16] Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl. Ve věci rozhodl v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

[17] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatelka nebyla v řízení o kasační stížnosti úspěšná, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení

nepřiznal, neboť mu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. září 2017

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu